

## Broedvogelinventarisatie Jagtlust/Brederodeduin 1996

Pim de Nobel

### Inleiding

In 1996 is het natuurmonument Duin en Kruidberg aan de oostzijde uitgebreid met Jagtlust. Dit terrein is circa 37 hectare groot en was eigendom van het Provinciaal Ziekenhuis. Het terrein is op broedvogels onderzocht, waarbij het aangrenzende Brederodeduin (ca 8 ha) vanwege de landschappelijke eenheid is meegenomen.

### Onderzoeksgebied

Het geïnterpreteerde gebied (ca 45 ha) ligt ten westen van de Ruïne van Brederode in de gemeenten Velsen en Bloemendaal. De noordgrens wordt gevormd door de toegangsweg van Duin en Kruidberg. Het Wezenpad in Duin en Kruidberg en het raster op de Brederodeberg in de Kennemerduinen markeren de westgrens. De zuid- en oostgrens bestaat achtereenvolgens uit de Bergweg, de Velserenderlaan en de Duin en Kruidbergerweg.

Het gebied wordt gekenmerkt door een noord-zuid lopende, door beuken gedomineerde, steile duinhelling. Het noordwestelijk deel sluit qua vegetatie aan bij het binnenduin. Het is begroeid met eik- en meidoornstruwelen, afgewisseld met open-duinvegetaties en een groepje dennen (fakkelasland; naar Doing in Geelhoed, 1995). Het oostelijk deel, de binnenduinrand, is sterk door de mens beïnvloed; middels een tunneltje onder de Bergweg was het verbonden met het voormalig Provinciaal Ziekenhuis. Het kent een afwisselende begroeiing van eiken- en beukenbos, vochtige struwelen en grazige veldjes (strandwallenland; idem.). Diverse (on)verharde paden en de restanten van bankjes, een amfitheater en een zwembad herinneren aan een intensief gebruik (o.a. bostherapie). Aan de uiterste noordrand bevinden zich twee woningen. Het zuidelijk deel, het Brederodeduin, wordt eveneens gedomineerd door de beukenhelling met aan de voet onder meer een appartementen-complex, twee vrijstaande huizen en een weilje. De zuidwesthoek is bebost met dennen, omzoomd door eiken.

## Methode

Er is geïnventariseerd volgens de methode van de uitgebreide territorium kartering (zie tabel 1 voor het bezoekschema). De interpretatie vond plaats aan de hand van de criteria van het Broedvogel Monitoring Projekt van SOVON (van Dijk, 1996). Aan de hand van de vastgestelde territoria zijn zogenaamde stippenkaarten opgesteld voor de beheerder (de Nobel, 1997).

*Tabel 1. Bezoekschema broedvogelinventarisatie Jagtlust/Brederodeduin, 1996.*

datum	tijd	neer- slag	bewol- king	wind (B)	temp. (°C)
16 - 3	7:45 - 10:35	geen	8/8	O 4	5
31 - 3	7:00 - 9:30	sneeuw	8/8	NW 3	0
13 - 4	6:20 - 9:30	geen	1/8	NO 3	10
20 - 4	5:55 - 11:00	geen	1/8	ZO 2	25
5 - 5	5:50 - 9:50	geen	5/8	NW 4	10
17 - 5	20:15 - 22:15	geen	8/8	NO 2	10
19 - 5	5:30 - 9:40	geen	1/8	Z 4	15
8 - 6	5:00 - 9:40	geen	0/8	NO 3	23

## Resultaten en discussie

Het gebied herbergt een goede vogelpopulatie, zowel wat betreft het aantal soorten als het totaal aantal territoria (tabel 2). De totale dichtheid van circa 54 territoria per 10 hectare, komt overeen met wat in het binnenduin van Zuid-Kennemerland mag worden verwacht (Geelhoed, 1995). Het voorkomen van onder meer Boomleeuwerik, Boompieper, Grasmus en Fitis wijst op de open en half open terreindelen. Deze deelgebieden zijn relatief vogelarm en drukken de totale dichtheid. In de meer beboste binnenduinrand, het strandwallenlandschap, is de dichtheid dan ook hoger.

Tabel 2. Aantallen en dichtheden broedvogelterritoria in Jagtlust/Brederodeduin (45 ha), 1996.

Soort	Aantal territoria			Totale dichtheid per 10 ha
	Jagtlust	Br.duin	Totaal	
Nijlgans	2	0	2	0,4
Wilde Eend	1	0	1	0,2
Buizerd	1	0	1	0,2
Houtsnip	1	0	1	0,2
Holenduif	4	1	5	1,1
Houtduif	10	4	14	3,1
Koekoek	1	0	1	0,2
Bosuil	0	1	1	0,2
Groene Specht	1	0	1	0,2
Zwarte Specht	1	0	1	0,2
Grote Bonte Specht	3	2	5	1,1
Kleine Bonte Specht	1	0	1	0,2
Boomleeuwerik	1	0	1	0,2
Boompieper	2	0	2	0,4
Winterkoning	7	2	9	2,0
Heggenus	2	1	3	0,7
Roodborst	14	4	18	4,0
Nachtegaal	5	0	5	1,1
Gekraagde Roodstaart	1	0	1	0,2
Mereel	13	6	19	4,2
Zanglijster	5	2	7	1,6
Grasmus	2	0	2	0,4
Tuinfluit	4	0	4	0,9
Zwartkop	9	4	13	2,9
Fluiter	1	2	3	0,7
Tjiftjaf	8	1	9	2,0
Fitis	13	0	13	2,9
Goudhaantje	0	1	1	0,2
Staatmees	3	0	3	0,7
Glanskop	6	1	7	1,6
Kuifmees	0	1	1	0,2
Pimpelmees	17	4	21	4,7
Koolmees	21	4	25	5,6
Boomklever	3	1	4	0,9
Boomkruiper	6	2	8	1,8
Vlaamse Gaai	3	1	4	0,9
Ekster	1	1	2	0,4
Kauw	6	1	7	1,6
Zwarte Kraai	2	1	3	0,7
Huisms	2	0	2	0,4
Vink	8	1	9	2,0
Kneu	1	0	1	0,2
Goudvink	1	0	1	0,2
Totaal	193	49	242	54

Een kwantitatieve vergelijking met de nabij gelegen en in 1988 geïventariseerde proefvlakken Stroperspad en Koepelberg in Duin en Kruidberg lijkt zinloos. De extreem hoge dichtheden in met name proefvlak Koepelberg zijn vertekend door het (te) geringe onderzochte oppervlak (Veldkamp, 1989). Kwalitatief gezien doorstaat Jagtlust/Brederodeduin de vergelijking glansrijk: naast alle bijzonderheden van Stroperspad en Koepelberg (de bosvogels Houtsnip, Bosuil, Zwarte Specht, Kleine Bonte Specht, Fluitier en Boomklever), huisvest het bovendien Buizerd, Goudhaantje, Kuifmees en Goudvink.

De aanwezigheid van Buizerd en Zwarte Specht, in Zuid-Kennemerland vrij schaarse broedvogels, en de iets talrijkere Kleine Bonte Specht, Boomleeuwerik, Fluitier, Goudhaantje en Goudvink, wijst op het belang van dit gebied voor de regionale vogelstand. De aanwezigheid van een vijftiental voor de regio kenmerkende soorten, waaronder Houtsnip, Groene Specht, Nachtegaal, Glanskop en Boomklever, onderstreept bovendien de landelijke waarde van dit gebied. De indeling naar talrijkheid en kenmerkendheid is gebaseerd op de in voorbereiding zijnde avifauna "Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer".

Van de Nederlandse Rode Lijst met bedreigde en kwetsbare vogelsoorten heeft alleen de Groene Specht een territorium in het gebied. De Rode Lijst wordt echter gedomineerd door vogels van vochtige biotopen, zoals kwelders, natte duinvalleien, veenweiden en rietmoerassen, terwijl bosvogels (gelukkig) nagenoeg ontbreken (Vergeer, 1995).

Hoewel Sperwer, Torenavalk, Boomvalk, Fazant, Spreeuw en Barnsijs eveneens zijn gezien, bleken de desbetreffende waarnemingen onvoldoende voor vaststelling van territoria.

Tijdens een gelijktijdig uitgevoerde zoogdier-monitoring zijn, naast de vondst van een dode vos, de volgende zoogdieren waargenomen: ree, eekhoorn, haas, konijn en last but not least een marter (groot, bruin en over een boomtak lopend). De waarneming van de marter (door I. van Splunder) betrof één van de drie zichtwaarnemingen van (boom)marters in maart 1996 in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (Kapteyn e.a., 1996).

Tot slot een woord van dank aan M.J. Jansen en F.W. Prins van Natuurmonumenten voor het verlenen van de benodigde vergunning.

## Literatuur

- van Dijk, A.J., 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken (handleiding Broedvogel Monitoring Project). SOVON, Beek-Ubbergen.
- Geelhoed, S.C.V., 1995. Ordinatie van broedvogelgegevens. Onderzoek naar het verband tussen broedvogels en het landschap in de Amsterdamse Waterleidingduinen en de Kennemerduinen. Gemeentewaterleidingen Amsterdam.
- Kapteyn, K., van Eekelen, R. & Kruidbos, F., 1996. Boommarters in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Zoogdier 7(2): 34-35.
- de Nobel, P., 1997. Broedvogelinventarisatie Jagtlust/Brederodeduin, 1996. Rapport (in eigen beheer), Amsterdam.
- Veldkamp, R., 1989. Broedvogels van Duin en Kruidberg, Midden Herenduin en Herenduinen. Natuurmonumenten.
- Vergeer, J-W., 1995. Vogels van de Rode Lijst. KNNV/Vogelbescherming, Utrecht/Zeist.

Pim de Nobel, Javastraat 687, 1095 DN Amsterdam



*De Houtsnip is met één territorium vertegenwoordigd in Jagtlust. Tekening: Guido van Leeuwen.*